

Załącznik nr 2. Autoreferat w wersji polskiej.

I. Imię i nazwisko: Ewa Kocój.

II. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe:

- doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, dyplom wydany przez Radę Wydziału Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w 2004 r. na podstawie rozprawy *Malowane cerkwie i monastyny Bukowiny Południowej. Współczesne znaczenia i konteksty miejsc kultu religijnego na kulturowym pograniczu*;
- magister etnologii, dyplom wydany przez Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Jagiellońskiego w 1996;
- Lider Organizacji Kulturowych, Edukacyjnych i Społecznych Działających na Rzecz Regionów Wielokulturowych Europy Środkowo-Wschodniej, dyplom wydany przez Międzynarodową Szkołę Pogranicza dla Liderów Organizacji Kulturowych, Edukacyjnych i Społecznych Działających na Rzecz Regionów Wielokulturowych Europy Środkowo-Wschodniej, zorganizowaną przez Fundację Pogranicze Sztuk-Kultur-Narodów (Sejny) przy współpracy PHARE i TACIS Democracy Programme w 1996-1997.

III. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu:

1. 2004-2009 – wykładowca w Instytucie Etnologii i Antropologii Kultury UJ, Instytucie Filologii Romańskiej UJ oraz na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego UP JP II w Krakowie (umowa o dzieło);
2. 2009-2010 - asystentka w Instytucie Kultury UJ (praca etatowa w pełnym wymiarze godzin);
3. 2010 - do chwili obecnej - adiunkt w Instytucie Kultury UJ (praca etatowa w pełnym wymiarze godzin).

IV. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.).

A. Monografie naukowe:

1. *Pamięć starych wieków. Symbolika czasu w rumuńskim kalendarzu prawosławnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013, s. 496 s.
2. *Rumuńscy święci* (wspólnie z Jarosławem Charkiewiczem - wkład własny 50%), Wydawnictwo Bratczyk, Hajnówka 2012, s. 176, 30 fot.

B. Artykuły naukowe:

1. *The Romanian ritual of călușari – between an obsolete meaning and a preserved structure*, „Anthropos”, 108(2): 2013, s. 565-575 [Web of Science (JCR), nr 1211, 0257-9774], wydawca: Anthropos Institute, Sankt Augustin Germany.
2. *The damned of the Last Judgment or what the Romanians paint in the Orthodox icons (historical and contemporary cultural contexts)*, „Journal for the Study of Religions and Ideologies”, vol. 12, issue 35 (Summer 2013), s. 86-108 [Web of Science, Arts &

- Humanities Citation Index*, 1583-0039], wydawca: SACRI (Societatea Academica de Cercetare a Religiilor si Ideologiilor), Cluj-Napoca, Romania.
3. *Zwyczaje cyklu dobowego w prawosławnych monastyrach w Rumunii, czyli o wzajemnych związkach materialnego i niematerialnego dziedzictwa kultury*, „Teologia i Człowiek”, [Lista B MNiSW, nr 1731-5638], 2013, nr 21, s. 83-103, wydawca: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.
 4. *Symbolika Piątku w rumuńskich wierzeniach ludowych*, „ProMemoria. Revista Institutului de Istorie Socială”, 2012, vol. III, nr. 4, s. 151-166, wydawca: Institutul de Istorie Sociala, Chişinău, Republica Moldova.
 5. *Kalendarz liturgiczny Kościoła prawosławnego w Rumunii - lokalna transformacja tradycji bizantyjskiej*, „Balcanica Posnaniensia. Acta et studia”, XIX, Poznań 2012, s. 95-110 [Lista B MNiSW, nr 0239-4278], wydawca: Zakład Bałkanistyki Instytutu Historii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, Poznań.
 6. *The Cross as the Symbol of Pasha in the Orthodox Inwardness. The Ceremonials and Art*, [w:] *Kryždirbystės fenomenas liaudies kultūroje (The Phenomenon of Cross-Crafting in Folk Culture)* red. A. Počiulpaite, Vilnius 2008, s. 74-85, wydawca: Lietuvos liaudies Kultūros centras.
 7. *Kim jest mój wróg, kim jest mój przyjaciel, czyli co Rumunii dostrzegają na ikonach Sądu Ostatecznego malowanych cerkwi na Bukowinie?*, „Konteksty. Polska Sztuka Ludowa”, nr 4 (271), 2005, s. 23-39 [ERIH, 2008, 1230-6132, NAT], wydawca: Instytut Sztuki PAN, Warszawa.

C. Omówienie ww. prac, celu naukowego i osiągniętych wyników.

Najważniejszym elementem osiągnięcia naukowego stanowiącego podstawę ubiegania się o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego jest monografia *Pamięć starych wieków. Symbolika czasu w rumuńskim kalendarzu prawosławnym*, która dotyczy problematyki czasu i jego symboliki na przykładzie kalendarza prawosławnego w Rumunii. Podejmuje temat nowy i praktycznie nieznany w polskiej etnografii i antropologii kulturowej, analizując przede wszystkim związki i wzajemne wpływy liturgicznej praktyki prawosławia z tradycją ludową. Powstała na podstawie wieloletnich etnograficznych badań terenowych i kwerend źródłowych prowadzonych w Rumunii, konfrontując zagadnienia kanoniczne z ich ludową recepcją. Było to możliwe dzięki uzyskaniu grantu własnego (habilitacyjnego) MNiSW pt. „Wielkie święta w rumuńskim kalendarzu prawosławnym. Wierzenia, obrzędy, ikonografia” oraz 7 stypendiom naukowym do Rumunii.

Głównym celem monografii jest odczytanie antropologicznych znaczeń związanych z doświadczaniem czasu, myśleniem o nim oraz światem wyobrażeń z nim związanych, charakterystycznych dla rumuńskiej społeczności prawosławnej. Jedną z możliwości badania czasu w antropologii kulturowej jest analiza kalendarza, stanowiącego umownie przyjętą w danej kulturze rachubę czasu z podziałem na różne cykle, u podstaw której leżą wielorakie źródła. W pracy interesuje mnie przede wszystkim związki pomiędzy ludowymi wierzeniami i obrzędami religijnymi oraz ich relacjami z tzw. religiami ksiąg. Zakładam, że religijność ludowa to taka sfera życia duchowego, która powstała w wyniku współdziałania wielu tekstów semiotycznie rozumianych - liturgicznych, kanonicznych, pseudokanonicznych (apokryficznych), obrzędów i praktyk religijnych, ikonografii. W przypadku Europy Środkowo-Wschodniej i Południowej należy także badać religijność pod kątem wielości i różnorodności tradycji kulturowych i religijnych współistniejących na jednym terenie, z całym korpusem ich własnych semiotycznie rozumianych tekstów. Oficjalne praktyki religijne różnych Kościołów i zwyczaje ludowe wzajemnie się uzupełniały i oddziaływały na

siebie, poprzez translację treści i obrzędów w obie strony. Kanoniczna praktyka liturgiczna wpływała silnie na teksty ludowe, a ryt liturgiczny stawał się często wzorcem obrzędów ludowych. Warto podkreślić, że takie podejście do tematu nie prowadzi do negacji lokalnych tradycji istniejących kiedyś na ziemiach rumuńskich, ale właśnie poprzez badania specyfiki konkretnych kultur je dowartościowuje, pokazując to, co regionalne, na tle tego, co uniwersalne.

Książka ta składa się z dwóch części. W pierwszej pokazuję zasadnicze cechy procesu przenikania kalendarza prawosławnego na ziemię rumuńskie w perspektywie synchronicznej i diachronicznej. Przypominam jak powstał kalendarz juliański i czym była era bizantyńska; kreślę też trójstopniową strukturę owego kalendarza, na którą składają się cykle dobowy, tygodniowy i roczny oraz śledzę jego przenikanie na ziemię rumuńskie od momentu powstania księstw w XIV wieku. Wykorzystuję do tego zarówno źródła historyczne, jak i artefakty dziedzictwa kultury starorumuńskiej (m.in. synaksariony ściennie, ikony, zawiesy liturgiczne). Przedmiotem mojego zainteresowania jest także liturgiczna literatura religijna, które przenikała na wspomniane tereny i wywierała ogromny wpływ na strukturę czasu, rozwój jego symboliki oraz kształt wierzeń ludności. W tej części pracy ukazuję też spory dotyczące reformy kalendarza juliańskiego, jakie toczyły się w chrześcijaństwie od wieku XVI. Odbiły się one echem również w Rumunii, doprowadzając tu do rozbitcia jedności wyznania i powstania odłamu *stylistów* (starokalendarzowców). W rezultacie takich wydarzeń mieszkańcy kraju od prawie stu lat posługują się w życiu liturgicznym dwoma kalendarzami prawosławnymi: juliańskim oraz neojuliańskim (gregoriańskim). W tej części monografii analizuję też charakterystyczne cechy prawosławnego kalendarza ludowego. Ze względu na brak odpowiednich źródeł pisanych kalendarz ten dostępny jest współczesnym badaczom w takiej formie, jaką ustaliła dlań XIX- i XX-wieczna etnografia. Wychodząc od pierwszych badań etnograficznych nad ludowym kalendarzem, omawiam ważniejsze postacie badaczy i ich typologie. Następnie analizuję elementy, które legły u podstaw specyficznych cech tego kalendarza. Skupiam się na duchowości prawosławia, księgach apokryficznych, zwanych powszechnie w Rumunii ludowymi (m.in. apokryfami staro- i nowotestamentowymi, legendami hagiograficznymi, księgami przyrodniczymi i astronomicznymi, powieściami i romansami), związkach z przyrodą oraz, tam gdzie było to możliwe - wpływie innych tradycji religijnych związanych z odmiennymi kalendarzami. Staram się tym samym pokazać, z jak wielu źródeł czerpał kalendarz ludowy i jak wiele komponentów trzeba brać pod uwagę, chcąc zrozumieć jego symbolikę.

Druga część pracy poświęcona jest symbolice czasu w prawosławnym kalendarzu w Rumunii – zarówno w jego postaci kanonicznej, jak i ludowej. Zgodnie z kanoniczną perspektywą prawosławia święta i nabożeństwa roku liturgicznego dzielą się na trzy kategorie, w teologii prawosławnej nazywane odpowiednio cyklami: dobowym, tygodniowym i rocznym; z każdym z tych świąt i nabożeństw Cerkiew wiąże ściśle określone przez Tradycję znaczenia. W cyklu dobowym cerkiew wyróżnia siedem nabożeństw cerkiewnych, zwanych także nabożeństwami cyklu dobowego lub liturgią godzin. W Rumunii noszą one jeszcze nazwę siedmiu śpiewów cerkiewnych. W cyklu tygodniowym każdy dzień tygodnia poświęcony jest konkretnej postaci z wielkiej *familia Christi*, która jest wspomniana w oficjum danego dnia. Oba cykle - dobowy i tygodniowy są sposobami opowiedzenia chrześcijańskiej historii zbawienia. Na cykl roczny składają się święta trzech kategorii; do najważniejszych należą Zmartwychwstanie Chrystusa, a następnie grupa tzw. dwunastu świąt pańskich, którą tworzą uroczystości związane z głównymi wydarzeniami z życia Jezusa i Matki Bożej. Druga grupa kanonicznych rocznych świąt prawosławia obejmuje tzw. święta średnie, poświęcone postaciom proroków, apostołów, męczenników, anachoretów, ojców Kościoła, a także rozmaitym wydarzeniom z szeroko rozumianej historii

świata chrześcijańskiego. Trzecia grupa to tzw. małe święta, związane z postaciami mniej znaczących świętych, których kult wśród wiernych ma charakter ograniczony.

Z kolei w religijności ludowej w Rumunii istnieje rozbieżność co do rangi oraz „teologii” świąt prawosławnych w stosunku do cerkiewnego kanonu. Problematyka ludowego kalendarza jest dużo bardziej złożona – z jednej strony współokreśla go od kilku wieków kanoniczny kalendarz cerkiewny, z drugiej zaś możliwe do wyodrębnienia są w nim pewne elementy pozachrześcijańskie, a także tradycje religijne innych wyznań. Mimo istnienia w kalendarzu ludowym cykli analogicznych do kanonicznych cykli prawosławnych, święta doń należące mają swoje własne sensy i znaczenia, łączące różne tradycje kulturowe. Trudno ustalić też rangę świąt opierającą się na cerkiewnym trójczęściowym podziale. W świadomości ludowej istnieje bowiem swoista hierarchia świąt, która związana jest z wydarzeniami i postaciami religijnymi bliskimi ludowej wyobraźni i potrzebom. Tworzy to specyficzną oprawę ludowego kanonu świątecznego w Rumunii. Niestety, wiele jego elementów zanika obecnie w unijnej rzeczywistości, ulegając licznym przeobrażeniom i tendencjom unifikacyjnym związanym z przemianami cywilizacyjnymi i procesami globalizacji. Chociaż jednak świętowanie w Rumunii, tak jak w całym świecie, nabiera dziś w coraz większym zakresie charakteru ludycznego, a sfera sakralna staje się w nim coraz słabsza, rumuńskie święta prawosławne zachowały w wielu momentach swoisty, oryginalny przebieg i charakter.

Porównanie kanonicznego znaczenia świąt kalendarza prawosławnego ze znaczeniami ludowymi jest bardzo ważne w badaniach antropologicznych, umożliwia bowiem wskazanie cech charakterystycznych ludowego kalendarza i specyfiki świata jego wyobrażeń. Taka perspektywa pozwala też wyraźnie dostrzec, co kalendarz ludowy czerpie z kanonu cerkiewnego i tradycji apokryficznej oraz w czym odbiega od pierwotnego kontekstu. Pokazuje wzajemne inspiracje, zależności, ale i to, że pod pewnymi względami mamy tu do czynienia z tradycjami niespójnymi, wywodzącymi się z różnych źródeł, ale wzajemnie na siebie oddziałującymi i przenikającymi się w obie strony.

Bliska tej tematyce jest również monografia p.t. *Święci rumuńscy*, napisana wspólnie z Jarosławem Charkiewiczem (udział własny - 50%), wydana w 2012 roku przez prawosławne Wydawnictwo Bratczyk, prezentująca dzieje prawosławia od momentu założenia księstw rumuńskich w XIV wieku do czasów współczesnych oraz sylwetki najważniejszych świętych tego Kościoła i ich rolę w budowaniu duchowości i dziedzictwa kulturowego prawosławia w Rumunii. Książka przedstawia zarówno lokalnych świętych żyjących na terenach rumuńskich od XIV wieku (m.in. św. Leoncjusz, św. Daniel Hezychasta, św. Teodora z Sihla), świętych pochodzących z Rumunii, ale działających poza jej terenem (m.in. św. Jan J. Chozewita), jak i świętych, których relikwie zostały sprowadzone na ziemię rumuńskie z innych terenów ortodoksji, co przyczyniło się do ogromnego rozwoju ich kultu (m.in. św. Jan Nowy Suczawski, św. Paraskiewa, św. Filotei z Argesz, św. Jan Dekapolita). Są wśród nich zarówno mnisi, anachoreci, metropolici, biskupi Cerkwi prawosławnej w Rumunii, władcy gospodarstw, jak i zwykli wierni. Ich losy są nieodłącznie związane z rozwojem kultury religijnej prawosławia na tych ziemiach, m.in. fundowaniem miejsc kultu religijnego, sprowadzaniem i tłumaczeniem ksiąg kultu, drukarstwem, nauczaniem wiernych, a także świadectwem połączenia lokalnych tradycji istniejących na tych terenach z oficjalnym wyznaniem religijnym. Kanoniczna hagiografia świętych jest w tej monografii także punktem wyjścia do dalszych badań porównawczych ukazujących różnice między oficjalną wizją świętych w prawosławiu a jej ludowym obliczem.

Uzupełnienie i rozszerzenie tematyki głównej monografii zawierają artykuły dotyczące kultury duchowej prawosławia, związane zarówno z dawną, jak i współczesną

obrzędowością, zwyczajami i rytuałami, stereotypami, a także wzajemnymi wpływami między tekstami pisanymi a wierzeniami typu ludowego (tekstami kanonicznymi i pseudo-kanonicznymi). Powstały na podstawie przyznanych mi w 2007 roku stypendiów naukowych do Rumunii – Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej i Fundacji im. Lanckorońskich oraz wspomnianego już wcześniej grantu habilitacyjnego. Z 7 przedstawionych tekstów, 4 zostały opublikowane za granicą, dwa w Polsce w czasopismach z Listy B MNiSW; jeden tekst został wydany w czasopiśmie znajdującym się w bazie Web of Sciences Journal Citation Reports (JCR), jeden na liście ERIH, jeden w bazie *Arts & Humanities Citation Index* Web of Science. Do najważniejszych z nich zaliczam tekst *The Romanian ritual of călușari – between an obsolete meaning and a preserved structure*, artykuł wydany w czasopiśmie „Anthropos” (WoS, Social Sciences Citation Index® 2013, nr 1211, 0257-9774), analizujący w kontekście historycznym najśłynniejszy rumuński rytuał *călușari*, wpisany na Listę Arcydział Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO, w którym pokazałam jak idee polityczno-narodowe oraz działalność naukowców zmieniała pierwotne znaczenia tego rytuału oraz odarła go z treści magicznych. Bardzo ważne w moim dorobku są także dwa ściśle związane z sobą artykuły, w których analizuję zależność między stereotypami w ikonografii ściennej prawosławnych świątyń z Rumunii a kanonicznymi i pseudokanonicznymi tekstami religijnymi. Są to: *The damned of the Last Judgment or what the Romanians paint in the Orthodox icons (historical and contemporary cultural contexts)*, wydany w 2013 roku w jednym z najważniejszych obecnie rumuńskich czasopism religioznawczo-antropologicznych w Rumunii „Journal for the Study of Religions and Ideologies” [Web of Science, *Arts & Humanities Citation Index*, 1583-0039] oraz *Kim jest mój wróg, kim jest mój przyjaciel, czyli co Rumunii dostrzegają na ikonach Sądu Ostatecznego malowanych cerkwi na Bukowinie?*, wydany w 2005 roku w polskim czasopiśmie „Konteksty. Polska Sztuka Ludowa” [ERIH, 2008, 1230-6132, NAT]. Pokazują one w jaki sposób religijne teksty prawosławia wchodzą w relacje zwrotne z ideami politycznymi i historią danego regionu i odzwierciedlają się w kolejnych tekstach kultury, m.in. wyobrażeniach potocznych i ikonografii ściennej świątyń. Problematykę tę, tym razem dotyczącą negatywnego wizerunku Żydów w folklorze rumuńskim, opisałam też w artykule *Negatywny obraz Żydów w folklorze rumuńskim i jego związki z kanonicznymi oraz pseudo-kanonicznymi tekstami chrześcijaństwa (przyczynek do badań)*, wydanym zarówno w Polsce, jak i w Rumunii w 2009 roku. Do ważnych artykułów zaliczam także *Symbolikę Piątku w rumuńskich wierzeniach ludowych*, wydany w Kiszyniowie w 2012 roku [„ProMemoria. Revista Institutului de Istorie Socială”], w którym podjęłam mało znany w badaniach etnograficznych temat personifikacji dni tygodnia w folklorze rumuńskim.

W artykule *Zwyczaje cyklu dobowego w prawosławnych monastyrach w Rumunii, czyli o wzajemnych związkach materialnego i niematerialnego dziedzictwa kultury*, wydanym w czasopiśmie „Teologia i człowiek” [lista MNiSW JCR, B, nr 1731-5638] w 2013 roku, opisałam prawosławne zwyczaje cyklu dobowego, czyli tzw. kanoniczną liturgię godzin i jej symbolikę, umieszczając ją w kontekście współczesnej obrzędowości monastycznej. Artykuł ten powstał na podstawie badań etnograficznych prowadzonych podczas liturgii i nabożeństw dobowych w monastyrach prawosławnych w Rumunii. Owocem tych badań jest także publikacja: *Kalendarz liturgiczny Kościoła prawosławnego w Rumunii - lokalna transformacja tradycji bizantyjskiej*, wydany w czasopiśmie „Balcanica Posnaniensia. Acta et studia” [Lista MNiSW B JCR, nr 0239-4278], analizująca strukturę, cechy charakterystyczne i nazewnictwo rumuńskiego kanonicznego kalendarza. Z kolei w tekście *The Cross as the Symbol of Pasha in the Orthodox Inwardness. The Ceremonials and Art*, wydanym w 2008 roku w Wilnie prezentuję symbolikę krzyża w prawosławiu, jego ikonografię i rolę we obrzędowości liturgicznej prawosławia.

Wyniki monografii oraz artykułów mogą być przede wszystkim wykorzystane w badaniach porównawczych między religijnością rumuńską, a religijnością innych obszarów prawosławia (m.in. Bułgarii, Serbii, Polski, Rosji, Republiki Mołdawii, Góry Athos). Dla polskich etnografów i antropologów kulturowych są cennym źródłem do poznania nie tylko rumuńskiej religijności, ale rozszerzają perspektywę badań porównawczych z polską religijnością. Wiele zwyczajów i obrzędów znanych z polskiej tradycji ludowej może być pod wpływem tych publikacji zinterpretowane na nowo (m.in. krakowski Lajkonik, ludowy mit kosmogoniczny, zwyczaj polewania wodą na święto Wielkanocy). Badania powiązań kanonicznej i niekanonicznej tradycji liturgicznej prawosławia i związków z tradycją ludową, a także nacisk na badania religijności ludowej kręgu Europy Środkowo-Wschodniej i Południowej w kontekście wielokulturowym (wieloreligijnym), otwierają nowe perspektywy badań zdominowanych w wielu krajach wciąż jedną, większościową tradycją. Dorobek ten przybliży także polskich badaczom dziedzictwo religijne prawosławia, wciąż niedostatecznie znane w kulturze europejskiej.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Moje zainteresowania naukowe skupiają się wokół zagadnień związanych z dziedzictwem kultury i sztuki religijnej Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej, religijności ludowej oraz problematyki dyskursu wokół wybranych mniejszości wykluczonych, dyskryminowanych i „niesłyszalnych” w oficjalnej przestrzeni kulturowej. Szczególnym obszarem moich badań jest kultura rumuńska, którą staram się poznać poprzez wielorakie uwarunkowania historyczno-religijne oraz wielokulturowe.

Przed doktoratem

Badania nad dziedzictwem kulturowym i religijnym Rumunii rozpoczęłam podczas studiów doktoranckich na Wydziale Historycznym UJ. Jako przedmiot dysertacji wybrałam wielki symbol rumuńskiej kultury - prawosławne cerkwie i monastyny Bukowiny Południowej, słynące z zachowanych fresków namalowanych na zewnętrznych ścianach świątyń. Podejmując ten temat zdawałam sobie sprawę z ogromnego wyzwania – zarówno kraj, jak i jego kultura były wówczas bardzo słabo znane w Polsce oraz obrosły wieloma negatywnymi stereotypami w całej europejskiej kulturze. Brakowało także polskich badań na ten temat, a badania światowe były nieliczne i uwzględniały go z innych perspektyw. W 1996 r. przyznano mi pierwsze stypendium naukowe; był to dwuletni staż w Międzynarodowej Szkole Pogranicza dla Liderów Organizacji Kulturowych, Edukacyjnych i Społecznych Działających na Rzecz Regionów Wielokulturowych Europy Środkowo-Wschodniej, organizowanej przez Fundację Pogranicze Sztuk-Kultur-Narodów. Podczas tego stypendium uczestniczyłam w wykładach, zajęciach i warsztatach organizowanych przez wybitnych intelektualistów z różnych krajów Europy. Zajęcia odbywały się zarówno w Polsce, na Ukrainie, jak i w Rumunii, łącząc teoretyczną wiedzę dotyczącą pograniczy kulturowych z praktyczną umiejętnością działania w środowiskach konfliktowych. W 1999 r. uzyskałam stypendium naukowe Szwajcarskiej Fundacji Kultury „Pro Helvetia” do Szwajcarii, które pozwoliło mi zapoznać się z pracami naukowymi wydawanymi na świecie na temat kultury Rumunii. W 1999 r. wyjechałam także na stypendium Ministerstwa Edukacji Narodowej w Rumunii i CEEPUS do Klużu, gdzie poznałam źródła rumuńskie dotyczące religijności rumuńskiej. W tym czasie przeprowadziłam także po raz pierwszy własne etnograficzne badania terenowe w wiosce Vatra Moldoviței na Bukowinie w Rumunii.

W 2002 r. uzyskałam grant naukowo-badawczy (promotorski) KBN pt. „Malowane klasztory Bukowiny Południowej: współczesne znaczenia i konteksty monasterów położonych na kulturowym pograniczu” na badania etnograficzne w Rumunii, podczas których zajmowałam się wyobrazeniami ludowymi dotyczącymi malowanych cerkwi i monasterów w 6 miejscowościach Bukowiny w Rumunii. Kolejne stypendia naukowe uzyskałam w 2003 r. – udzieliły mi ich Ministerstwo Edukacji Narodowej w Rumunii i CEEPUS oraz Fundacja im. Lanckorońskich. Wynikiem prowadzonych kwerend zagranicznych i badań terenowych było otrzymanie stopnia doktora nauk humanistycznym UJ na podstawie dysertacji p.t. *Malowane cerkwie i monastiry Bukowiny Południowej w wyobrażeniach rumuńskich*. Praca ta dotyczyła problematyki współczesnych znaczeń związanych z cerkwiemi i monastyrami Bukowiny Południowej w Rumunii oraz ich ikonografią ścienną, obecnych w rumuńskich wyobrażeniach typu ludowego (potocznych).

Zarówno praca doktorska, jak i jej obrona ocenione zostały bardzo wysoko przez Komisję Wydziału Historycznego UJ. Komisja zarekomendowała także pracę do druku jako pozycję o wysokim poziomie naukowym, wnoszącą autentyczny wkład do badań nad historią kultury Rumunii.

Łącznie do obrony doktoratu opublikowałam 14 artykułów naukowych, w tym 6 w publikacjach zagranicznych. Wygłosiłam 10 odczytów na konferencjach naukowych w Polsce i zagranicą.

Po doktoracie

W 2005 roku moja praca doktorska uzyskała pierwszą nagrodę w Konkursie Narodowego Centrum Kultury w Warszawie na najlepszą pracę doktorską z dziedziny nauk o kulturze za lata 2004/2005. Dzięki tej nagrodzie w 2006 r. opublikowałam monografię pt. *Świątynie, postacie, ikony. Malowane cerkwie i monastiry Bukowiny Południowej w wyobrażeniach rumuńskich*.

W dalszej pracy naukowej, oprócz najważniejszego omawianego szerzej tematu czasu, kalendarza i jego obrzędowości w prawosławiu rumuńskim (patrz punkt 4 autoreferatu), podejmowałam również inne tematy, z których dwa zasługują na szczególne podkreślenie.

Pierwszy dotyczy tematyki miejsc kultu religijnego, ich przestrzeni realnej i wyobrażonej oraz postaci z nimi związanych. Efektem pracy naukowej są tu m.in. następujące publikacje: artykuł *Monastyr w Căpriana (Republika Mołdawii)*, wydany w 2007 roku zarówno w Polsce, jak i Republice Mołdawii, w którym opisałam dzieje jednego z najważniejszych monasterów z terenów wschodniej Mołdawii, kreowanego od upadku komunizmu na wielki symbol polityczno-narodowy i religijny tego państwa; *Koronowane wizerunki maryjne z pogranicza polsko-litewskiego. Historia zwyczaju i formy kultu*, wydany w monografii *The Influence of the Council of Trent upon the Culture Of Lithuania. Reception and Transmission of the Council's Ideas in East-Central Europe* w Wilnie w 2009 roku, opisujący ponadwyznaniowy fenomen tzw. koronowanych obrazów i ikon z pogranicza polsko-litewsko-białoruskiego i ich roli w kulcie religijnym tych ziem; *Związki Rumunii ze Świętą Górą Athos - historia i współczesność*, opublikowany w 2008 roku zarówno w Polsce, jak i w Republice Mołdawii, w którym ukazałam historyczne związki między ziemiami rumuńskimi a jednym z najważniejszych miejsc prawosławnego kultu religijnego w Europie - Świętą Górą Athos; *Wędrować ku Bogu ponad granicami... Postać św. Paisjusza Wieliczковского i jego rola w odnowieniu duchowości bizantyjsko-słowiańskiej 18-21 w.*, wydany w Poznaniu w 2009 roku, opisujący działalność mnicha Paisjusza Wieliczковского i dziedzictwo kulturowe związane z jego postacią; artykuł *Karpacka Święta z Rumunii*, wydany w Suczawie w 2010 roku, dotyczący świętej zyskującej w ostatnich latach coraz większą popularność na

badanym przeze mnie terenie, Teodory z Sihla, nazywanej najważniejszą „świętą karpacką”. W 2011 roku w Rumunii i w Rosji ukazał się kolejny mój artykuł przybliżający wielokulturowe dziedzictwo Polski, opisujący historię jednego z najsłynniejszych monasterów prawosławnych w Polsce - Grabarki (*Święta Góra Grabarka w Polsce*), wydany w Moskwie, a następnie w Bukareszcie (patrz: załącznik nr 4).

Drugim obszarem moich badań naukowych, jest problematyka stereotypów narodowych, etnicznych i religijnych w Rumunii przejawiających się w ludowych wierzeniach i obrzędach prawosławnych, ikonografii tych ziem oraz ich związków z kręgiem kanonicznej i pseudo-kanonicznej literatury religijnej. Owocem tych zainteresowań (poza wymienionymi w punkcie 4 tego autoreferatu) jest artykuł wydany w 2008 roku w Suczawie, wspólnie z Pawłem Lechowskim (udział własny - 55%), dotyczący dziejów Cyganów na historycznych ziemiach rumuńskich (*Cyganie w Rumuni. Z dziejów tematu w wiekach XV-XIX*), będący przyczynkiem do badań porównawczych między kulturą tej mniejszości a kulturą Romów w Polsce. Badania nad tematyką romską kontynuowałam w kolejnym artykule będącym rekonesansem dotyczącym stereotypów patrzenia na Romów w polskich zbiorach ikonograficznych, wydanym w Polsce i Republice Mołdawii w 2012 roku (*Tematyka cygańska w polskich zbiorach ikonograficznych (XIX w.- I połowa XX w. - rekonesans, The image of Gypsies in Polish iconographic collections (the 19th century – the first half of the 20th century*, wspólnie z Pawłem Lechowskim i Katarzyną Plebańczyk - udział własny - 75%). Temat stereotypów w patrzeniu na odmienną kulturę pojawił się także w artykule recenzyjnym *European representations of others. Reflecting on the Us and them. An intricate history of otherness exhibition*, wydanym w czasopiśmie z listy filadelfijskiej „Anthropos” (WoS, nr 1211, 0257-9774), w 2013 roku, dotyczącym zbiorów o sposobach patrzenia na „odmienną kulturę” znajdujących się w polskich zbiorach ikonograficznych, ukazanych na wystawie „My i Oni. Zawiła historia odmienności”, prezentowanych przez Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie w 2011 roku (patrz: załącznik nr 4).

Do mojego dorobku naukowego należy także redakcja naukowa czasopisma „Zarządzanie w Kulturze” (lista B MNiSW 5 pkt), którym zajmuję się od 2010 roku; obecnie pełnię w nim funkcję zastępcy redaktora naczelnego. Wygłosiłam w tym czasie 33 referaty podczas międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych. Za działalność naukową otrzymałam także 2 nagrody: Narodowego Centrum Kultury w Warszawie o najlepszą pracę doktorską z dziedziny nauk o kulturze w latach 2004-2005; Nagrody im. Artura Rojszczaka Klubu Stypendystów Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej za całokształt działalności naukowo-badawczej. Od 2011 roku jestem członkiem Komisji Bałkanistyki PAN, Oddział w Poznaniu.

Podsumowując, łącznie mój dorobek naukowo-badawczy liczy: 3 monografie i 41 artykułów naukowych, w tym po doktoracie 3 monografie i 27 artykułów. Otrzymałam 7 stypendiów zagranicznych oraz 2 granty naukowo-badawcze przyznane przez MNiSW. W czasie działalności naukowo-badawczej wygłosiłam 43 referaty podczas międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych (w tym 33 po doktoracie), z tego 31 w Polsce i 12 zagranicą - w Rumunii, Republice Mołdawii, na Litwie i na Węgrzech.

6. Działalność dydaktyczno-organizacyjna

Od momentu ukończenia doktoratu w 2004 roku współpracowałam z dwoma instytutami UJ – Instytutem Etnologii i Antropologii Kulturowej, Instytutem Filologii Romańskiej oraz Wydziałem Historii i Dziedzictwa Kulturowego Uniwersytetu Papieskiego im. Jana Pawła II w Krakowie (wykłady na umowę o dzieło), gdzie prowadziłam wykłady naukowe z zakresu antropologii kulturowej, duchowości wschodnich pograniczy oraz sztuki i monastycyzmu prawosławia. W 2009 r. rozpoczęłam pracę etatową na stanowisku asystenta w Instytucie

Kultury UJ; od 2010 roku na stanowisku adiunkta. W Instytucie Kultury prowadzę zajęcia dydaktyczne z antropologii kulturowej i etnografii, wielokulturowości i regionalizmu oraz dziejów kultury. Od roku 2011 prowadzę także własne seminarium licencjackie dotyczące problematyki dziedzictwa kulturowego w Europie. Jestem promotorem 22 prac licencjackich (zakończonych) i recenzentem 10 prac licencjackich.

W latach 2011-2013 pełniłam też opiekę nad trzema projektami studenckimi: *Nie jesteśmy SAMI* - projekt studentów Instytut Kultury UJ (2011); *(Nie) rozliczeni z historią* - projekt studentów Instytutu Kultury UJ, realizowany wspólnie z Muzeum Galicja, Gminą Wyznaniową Żydowską w Krakowie, Cafe Cheder, KoNIK - Koło Naukowe Studentów Instytutu Kultury UJ (2012/2013) oraz *Kulturalni. Lwów 2013* - projekt studentów Instytutu Kultury UJ, KoNIK - Koło Naukowe Studentów Instytutu Kultury UJ, (2013, w trakcie realizacji). Za pracę dydaktyczną zostałam uhonorowana dwoma nagrodami - wspomnianą już wcześniej Nagrodą im. Artura Rojszczaka Klubu Stypendystów Fundacji na rzecz Nauki Polskiej oraz Nagrodą Prorektora UJ ds. dydaktyki za wysoką jakość prowadzenia zajęć dydaktycznych w roku akademickim 2011/2012

Byłam organizatorką i prowadzącą panel „Pogranicza - Pamięć Bukowiny” w ramach Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Polacy i Rumuni a historyczne i kulturowe dziedzictwo Europy* (wspólnie z Michałem Jureckim – Instytut Historii UJ), który odbył się w Suczawie w Rumunii w 2006 roku oraz główną organizatorką Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Dziedzictwo kultury europejskiej - mity, stereotypy, tożsamość* (Instytut Kultury UJ, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UJ, współorganizator: Uniwersytet w Bukareszcie), która odbyła się w Krakowie w dniach 15-17 maja 2013.

W uznaniu szczególnych osiągnięć w pracy organizacyjnej na UJ zostałam dwukrotnie uhonorowana Nagrodą Zespołową III stopnia Rektora UJ (2010/2011 oraz 2013/2014).

Od 2001 roku działam też społecznie na rzecz poznania kultury rumuńskiej w Polsce. Jednym z przejawów tej działalności jest założenie Towarzystwa Polsko-Rumuńskiego w Krakowie. Przeszło dziewięć lat działalności stowarzyszenia doprowadziło do zorganizowania wielu spotkań dotyczących różnych dziedzin problematyki rumuńskiej oraz utworzenia i prowadzenia strony internetowej (tpr.pl). W stowarzyszeniu pełniłam funkcję sekretarza, vice-prezesa, a obecnie działam w Komisji Rewizyjnej. Zajmowałam się organizacją cyklicznych spotkań dotyczących różnych problemów kultury Rumunii z polskimi i rumuńskimi naukowcami, wystaw, paneli oraz promocją tematycznych książek. Byłam także konsultantem naukowym spotkań, prac, jak i filmów kręconych o tym kraju. Wielokrotnie reprezentowałam stowarzyszenie na zewnątrz w Polsce i za granicą, zarówno na konferencjach naukowych i popularno-naukowych, festiwalach, jak i w środkach masowego przekazu, m.in. brałam udział w: debacie *Rumunia – kraj inny niż myślisz*, zorganizowanej przez TVP KULTURA wspólnie z Andrzejem Stasiukiem, Ireneuszem Kanią, Kazimierzem Jurczakiem, Łukaszem Galuskim, Maksymem Cegielskim (styczeń 2006, Wołowiec); audycji Radia Kraków w programie Dawida Kwieka (2005); audycji Radia Kraków w programie Anny Łoś *Na Wschód od Zachodu* (2003 r); audycji Fundacji na rzecz Nauki Polskiej i II Programu Polskiego Radia „Skarbiec Polskiej Nauki” (2012). Z ramienia TPRK byłam także konsultantem naukowym filmu „The End of The World in Maramureș” (reż. Maciej Grabysa), BraidMadeFilms Ltd – London (21-25 kwiecień 2006 – Maramuresz, Rumunia). Zorganizowałam też panel dyskusyjny „Co Ty wiesz o Rumunii?” z udziałem: ambasadora Rumunii w Polsce – G. Bârtaşa, ambasadora Polski w Rumunii – B. Lufta, dyrektora Muzeum Okręgowego w Tarnowie - Adama Bartosza, tłumacza - Ireneusza Kani, dr J. Porawskiej (UJ) oraz dr K. Jurczaka (UJ, UW).

W latach 2008-2009 zorganizowałam z Rosjanką Iriną Bołdina-Styczeń Warsztaty Malowania Ikon *Kanon*, działające przy Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego UPJP

Jestem także autorką 17 artykułów naukowych popularyzujących wyniki moich prac naukowych. Od 2011 roku jestem też członkinią Komisji Bałkanistyki PAN, Oddział Poznań oraz Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (PTL) (patrz: załącznik nr 4).